

Vấn đề bảo tồn và phát huy

DI SẢN VĂN HOÁ HỒ CHÍ MINH*

DẶNG ĐỖ

Hội thảo Bảo tồn và phát huy Di sản văn hoá Hồ Chí Minh, do 4 cơ quan (Cục Di sản văn hoá, Sở Văn hoá - Thông tin Nghệ An, Bảo tàng Hồ Chí Minh, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch) đồng tổ chức, sau hơn 5 tháng chuẩn bị, đã diễn ra rất sôi động trong ngày 20-5-2005, tại thành phố Vinh - Nghệ An. Điều đó đã nói lên ý nghĩa lớn của cuộc Hội thảo, những cố gắng của Ban tổ chức cũng như của tất cả các cơ quan nghiên cứu, các nhà khoa học, các đơn vị tham gia tổ chức phục vụ của tỉnh Nghệ An, đã đóng góp cho Hội thảo có được kết quả tốt đẹp.

Hội thảo bảo tồn và phát huy Di sản văn hoá Hồ Chí Minh được tổ chức đúng vào dịp kỷ niệm lần thứ 115 ngày sinh của Người. Ban tổ chức Hội thảo và những người tham gia Hội thảo xin kính dâng lên Bác lòng biết ơn vô hạn và niềm tin vững chắc vào con đường cách mạng Bác đã lựa chọn và sự nghiệp cách mạng Bác đã để lại cho toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta.

* Tổng thuật Hội thảo Khoa học - thực tiễn về bảo tồn và phát huy di sản văn hoá Hồ Chí Minh, được tổ chức ngày 20/5/2005, tại thành phố Vinh - tỉnh Nghệ An

Hội thảo đã thu hút được khá đông đảo các cơ quan nghiên cứu, các nhà khoa học quan tâm và hưởng ứng. Con số 51 tham luận của 56 tác giả công tác ở 28 cơ quan, đơn vị ở Trung ương và địa phương trong cả nước tham gia Hội thảo đã nói lên điều đó.

Các tham luận gửi đến Hội thảo đã quan tâm và đề cập đến rất nhiều vấn đề khác nhau, trong mỗi vấn đề cũng có những cấp độ không giống nhau. Có những vấn đề vốn đã được đề cập ở các Hội thảo trước, nhưng nay muốn được bổ sung và hoàn thiện thêm một số quan điểm hay ý tưởng mới. Có những vấn đề không mới nhưng tại Hội thảo này đã được tiếp cận ở góc độ mới hơn với hy vọng góp phần hoàn thiện dần về vấn đề phương pháp nghiên cứu Hồ Chí Minh. Có những vấn đề xuất phát từ yêu cầu thực tiễn và cuộc sống cần phải có cách nhìn, cách đánh giá và khả năng phối hợp hiệu quả và thiết thực hơn, với mong muốn phát huy tới mức tốt nhất các giá trị di sản của Chủ tịch Hồ Chí Minh... Với sự phong phú cả về đề tài, cách tiếp cận cũng như nội dung phong phú của các tham luận, các vấn đề được trình bày tại Hội thảo đã hình thành 3 nhóm vấn đề chính sau đây:

Một là: Có 15 trong số 51 tham luận tập trung vào việc tiếp tục nghiên cứu và đưa ra nhận xét về chủ đề tư tưởng văn hoá của Hồ Chí Minh và một số vấn đề về nội hàm của khái niệm nhà văn hoá Hồ Chí Minh. Các báo cáo tập trung vào đề tài này đã đề cập và lý giải về nhà văn hoá Hồ Chí Minh, tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hoá ở các khía cạnh như: Nội dung khái niệm, cách tiếp cận từ góc độ phát triển nền văn hoá trong điều kiện công nghiệp hoá và hiện đại hoá, nhận diện văn hoá Hồ Chí Minh từ góc độ hội nhập quốc tế và từ các giá trị tinh hoa văn hoá của thời đại. Một số báo cáo còn đi sâu phân tích giá trị văn hoá Hồ Chí Minh ở sự tác động của văn hoá đến xây dựng nền dân chủ, nền giáo dục, đến đạo đức, lối sống, và phong cách ứng xử mà Hồ Chí Minh là một gương mẫu lý tưởng từ lời nói đến việc làm, cả trong quá khứ, hiện tại và hướng tới tương lai. Một số báo cáo khác đi sâu phân tích tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hoá đã được Đảng ta quán triệt và thể hiện sâu sắc trong các Nghị quyết của Đảng như: Nghị quyết Trung ương 5 (khoá VIII) và kết luận Hội nghị Trung ương 10 (khoá IX). Với cách tiếp cận đa ngành và liên ngành, nhóm vấn đề này đã được các tác giả đi sâu nghiên cứu cặn kẽ hơn, lý giải thuyết phục hơn và có những đóng góp mới về lý luận trên cơ sở khoa học và biện chứng. Những đóng góp trên sẽ làm sáng tỏ và đầy đủ hơn nữa nội dung cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hoá và nội hàm của khái niệm văn hoá Hồ Chí Minh, từ đó góp phần cung cấp thêm cơ sở khoa học để khẳng định tư tưởng Hồ Chí Minh là tài sản văn hoá quý giá của dân tộc, là bộ phận di sản văn hoá phi vật thể tiêu biểu, góp phần làm phong phú thêm kho tàng di sản văn hoá của Việt Nam nói riêng và của toàn nhân loại nói chung.

Hai là: Một số lượng lớn tham luận (gồm 26 tham luận) gửi đến Hội thảo đã tập trung vào các vấn đề nhằm khẳng định những giá trị lớn của các di tích và bảo tàng về Chủ tịch Hồ Chí Minh, khẳng định vai trò quan trọng của hệ thống các di tích và bảo tàng này trong việc tuyên truyền và giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh nói chung và tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hoá nói riêng. Các báo cáo thuộc nhóm vấn đề này đã đặt ra yêu cầu cấp bách phải tập trung nghiên cứu một cách đầy đủ hơn nữa để khẳng

định các giá trị văn hoá của các di tích mà Bác Hồ để lại, bao gồm các di tích vật thể và các di sản phi vật thể gắn liền với các di tích và các tài liệu hiện vật liên quan đến cuộc đời hoạt động cách mạng của Bác. Các tác giả quan tâm đến nhóm vấn đề này còn đưa ra rất nhiều hình thức khác để khai thác giá trị văn hoá trong các di tích của Người, như tổ chức trưng bày, triển lãm, tuyên truyền giáo dục, kết hợp giữa phương pháp bảo tồn, bảo tàng với các phương pháp giáo dục học đường, thông tin đại chúng, quảng bá du lịch... Nhằm khẳng định các di sản của Chủ tịch Hồ Chí Minh là một nội dung, là một thành phần không thể thiếu được trong nhận thức cũng như trong nghiên cứu khoa học và tuyên truyền về tư tưởng, về cuộc đời sự nghiệp về đạo đức và phong cách Hồ Chí Minh cho đồng bào cả nước, kiều bào ở nước ngoài và bạn bè quốc tế. Một số tác giả khác đề cập đến vấn đề tổ chức quản lý và khai thác hệ thống di tích về Chủ tịch Hồ Chí Minh như thế nào để có hiệu quả hơn, bao gồm các lĩnh vực quản lý, đầu tư, tổ chức nghiên cứu và phối hợp khai thác..., sao cho vừa cập nhật với yêu cầu của xã hội và cuộc sống, vừa phản ánh được các kết quả nghiên cứu từ các lĩnh vực khoa học xã hội khác mang lại. Các tác giả tham luận trong nhóm vấn đề này đã sử dụng các phương pháp sử học, bảo tàng học, xã hội học để tiếp cận vấn đề, vì vậy đã tạo được tính hợp lý trong các kiến giải về mối quan hệ giữa bảo tàng và di tích về Chủ tịch Hồ Chí Minh với cuộc sống xã hội và sự chấn hưng đất nước theo các mục tiêu công nghiệp hoá, hiện đại hoá mà Đảng ta đã xác định.

Ba là: Nhóm tham luận tập trung vào vấn đề khá bức xúc, đó là việc giải quyết mối quan hệ giữa bảo tồn các di tích liên quan đến Chủ tịch Hồ Chí Minh với việc khai thác phục vụ phát triển du lịch (gồm 10 tham luận). Các bài viết thuộc nhóm vấn đề này đi sâu vào mấy nội dung chính là: Khẳng định hệ thống di tích và bảo tàng về Chủ tịch Hồ Chí Minh là đối tượng khai thác để phục vụ cho việc quảng bá và phát triển du lịch Việt Nam, vì các bảo tàng và di tích ấy vừa đáp ứng được yêu cầu của khách du lịch muốn tìm hiểu về cuộc đời sự nghiệp, cũng như đạo đức lối sống của một con người vĩ đại; anh hùng giải phóng dân tộc Việt Nam, danh nhân văn hoá kiệt xuất. Đồng thời vừa thực hiện được

mục đích tuyên truyền giới thiệu về Việt Nam: Đất nước - con người, những truyền thống lịch sử và văn hoá thông qua Hồ Chí Minh và những di sản của Người với bạn bè quốc tế. Một số tác giả quan tâm trao đổi về vấn đề bảo tồn di tích và phát triển kinh tế xã hội như thế nào để đạt hiệu quả cao, đồng thời tiếp nhận được sự tác động ảnh hưởng tích cực lẫn nhau. Không vì mục tiêu bảo tồn mà hạn chế khả năng khai thác phục vụ quảng bá du lịch, ngược lại, cũng không chỉ vì mục đích khai thác mà vi phạm các nguyên tắc bảo tồn nguyên trạng và bảo vệ lâu dài các di tích và các tài liệu hiện vật của Bác Hồ. Trong nhóm vấn đề này, còn có các tham luận nêu một số vấn đề có tính cảnh báo về qui hoạch và xây dựng các dự án phát triển các khu du lịch, các quần thể du lịch có liên quan đến mục tiêu bảo tồn các khu di tích về Bác Hồ. Phải lấy việc bảo tồn di tích làm mục tiêu lâu dài làm trọng tâm trong việc qui hoạch hoặc xây dựng các dự án phát triển du lịch, phát triển kinh tế - xã hội. Các tham luận thuộc nhóm này đã tiếp cận vấn đề từ góc độ các tiêu chí của môi trường sinh thái, cảnh quan di tích, và yêu cầu phát triển bền vững để giải quyết mối quan hệ giữa lợi ích trước mắt và lợi ích lâu dài, giữa lợi ích kinh tế và giá trị lịch sử văn hoá của di tích. Mục tiêu lớn mà chúng ta cần nỗ lực phấn đấu thực hiện là bảo tồn và chuyển giao các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh dưới dạng nguyên gốc cho các thế hệ tương lai, đồng thời, bằng các hoạt động nghiệp vụ phù hợp, góp phần tuyên truyền, phổ biến sâu rộng tư tưởng Hồ Chí Minh trong xã hội, biến tư tưởng quý giá của Người thành sức mạnh vật chất phục vụ thiết thực sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước.

Ngoài các nội dung được trình bày trong các tham luận nêu trên, Hội thảo còn được nghe một số ý kiến của các đồng chí lãnh đạo tỉnh Nghệ An, các đồng chí đại diện cho Bộ Văn hoá - Thông tin, Ban Tư tưởng Văn hoá Trung ương, của vị đại diện cho Hiệp hội Hữu hảo đối ngoại nhân dân tỉnh Hồ Nam (Trung Quốc) và của nhiều đại biểu tham dự Hội thảo. Hầu hết các ý kiến đều bày tỏ sự hoan nghênh việc lựa chọn thời gian và địa điểm tổ chức Hội thảo là rất có ý nghĩa. Chủ đề và nội dung cuộc Hội thảo cũng rất hấp dẫn và cập nhật, thời gian của Hội thảo tuy ngắn chỉ có 1 ngày nhưng rất

tập trung và hiệu quả. Các ý kiến phát biểu còn làm rõ thêm một số nội dung khác như: Cần có sự tập hợp, hệ thống để thẩm định và phân loại tất cả các tham luận của các Hội thảo khoa học về từng vấn đề, để có thể phục vụ cho công tác nghiên cứu khoa học và ứng dụng vào các lĩnh vực hoạt động khác. Việc tổ chức các Hội thảo về tư tưởng Hồ Chí Minh và các vấn đề liên quan đến Chủ tịch Hồ Chí Minh cần có một cơ quan đủ thẩm quyền quyết định để tránh Hội thảo theo kiểu phong trào, ít hiệu quả, hoặc tràn lan, trùng lặp. Hội thảo về Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đến lúc cần có những chủ đề đi sâu để tránh sự dàn trải và tạo ra nhiều khả năng để ứng dụng vào cuộc sống hơn. Tại Hội thảo này, các ý kiến đã quan tâm khá nhiều đến vấn đề cần đầu tư để bảo tồn các di sản về Bác và tuyên truyền về Bác thông qua các di sản của Người sao cho đúng tầm vóc và đồng bộ hơn so với sự phát triển kinh tế của đất nước. Một vấn đề khác cũng được nhiều đại biểu quan tâm là cần có sự phối hợp giữa ngành văn hoá với ngành du lịch ở cấp vĩ mô và sự hợp tác thật đầy đủ giữa các công ty du lịch, các "tour" du lịch với bảo tàng và di tích về Bác Hồ để vừa đảm bảo việc tuyên truyền và giới thiệu cho đúng và đủ những thông tin cần thiết về Bác cho bạn bè quốc tế, vừa đảm bảo mối quan hệ hai bên cùng có trách nhiệm là phục vụ khai thác tốt và bảo tồn ngày càng tốt hơn.

Hội thảo đã nhất trí cao với quan điểm là: Muốn bảo tồn và phát huy có hiệu quả các giá trị văn hoá hàm chứa trong nội dung các di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh, các đơn vị trong hệ thống cần tham mưu cho cấp uỷ địa phương, đồng thời tích cực xây dựng các quy hoạch tổng thể và các dự án tu bổ, tôn tạo di tích lưu niệm Bác Hồ, gắn bảo tồn với phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, trực tiếp đem lại lợi ích kinh tế và văn hoá của cộng đồng cư dân địa phương, góp phần thúc đẩy sự phát triển du lịch - ngành kinh tế mũi nhọn của đất nước.

Hội thảo Bảo tồn và phát huy Di sản văn hoá Hồ Chí Minh đã kết thúc trong không gian Lễ hội Làng Sen đầy xúc động và hào hứng. Hội thảo này là một trong những hoạt động rất có ý nghĩa nhằm kỷ niệm lần thứ 115 ngày sinh của Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại.

D.Đ